

Szerkesztőség kiadó-
hivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baron
b. Pop. (Brassai-utca) 10

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
H. N. Sz. — 558

Kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
zendők! Kéziratokat nem
adjunk vissza.

UJ KELET

LITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egész évre — 850
Félévre — 460
Negyedévre — 240
Egy hónapra — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 le
Bukarestben — 5.—

Csehszvi ovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 150

1925 szeptember 24 Csütörtök

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 220 szám

5686. Tisri 5

A megfelebbezett állampolgárság

A békeszerződések sok igazságtalanságai között talán egyetlen egy sincs az emberi jogokkal annyira szöges ellentétben álló, mint az, amely az állampolgársági jogokat az új államalakulatok merőben önkényes elbírálása alá vetette. Egy állam alkotmánya lehetetlené tehet polgári jogaink szabad gyakorlásában, megakadályozhatja egzisztenciális érdekeink hathatós biztosítását, arra azonban még a leg-sötétebb reakció jegyében kormányzó államnak sem lehet joga, hogy a születés és származás tényét, — mely teljesen független az egyén akaratától, — vitathatóvá tehesse. A józan ész legelső kritériumai közé tartozik annak tudomásulvétele, hogy egy közösségbe, vagy egy földrajzi adottságba való beleszületés teljesen determinálja az egyén államjogi és nemzeti hovatartozását. Aki ezt a determinást az erőszak, vagy a jogcsavarás tényével akarja megsemmisíteni, az tulajdonképen maga az állameszme ellen vét, mely kimondottan földrajzi adottságokra és nemzeti közösségekre épül.

Románia állampolgársági törvénye, bár látszatra a békeszerződések liberális szempontjain épült fel, a fentemlített determinásokat igyekszik kijátszani, amennyiben különböző szabályzatok és hőmönfont klauzulák segítségével vita tárgyává teszi azt, ami — a fentemlített oknál fogva — mintegy filozófiailag is vitathatatlan. Csakis ilyen kerülőúton és logikai mellékvágányokra terelt módszerrel sikerülhetett ezer és ezer román állampolgár természetes jogait természetellenes módon labilissá tenni. Mert bár a román állampolgársági törvény de facto állampolgárnak tekint mindenkit, aki román területen született és más ország állampolgárságát nem optálta, mégis bizonyos formai klauzulákkal és köntörfalazásokkal sikerült ezt a jogot vitássá tenni és kizárólag technikai külsőségek miatt természetes román állampolgárok tizezreit a teljes bizonytalanság örvényébe taszítani.

Minden jel arra vall, hogy a kormány számított a román állampolgárok természetes jogérvényesítésére, számított arra, hogy a legtöbb ember azért nem fog jelentkezni az állampolgársági összeírásokon, mert az állampolgárságát ab ovo vitathatatlannak érezte, abban a tudatban, hogy a közösségbe való veleszületés ténye felmenti öt minden törvényesnek látszó jogcsavarás következményei alól. A lélektani kísérlet kitünően bevált, amit igazol az a körülmény, hogy a román állampolgárságra minden tekintetben és minden vitathatóság nélkül jogosult állampolgárok ezrei maradtak ki az állampolgársági listákból, akiknek most az utolsó pillanatban kell, a még biztosított egérutak igénybevételével jogaikat megvédelmeznök.

De még ennél is szomorubb dolog az, hogy a különben a demokráciával mindig szöges ellentétben álló liberális kormány éppen az állampolgársági jogok elbírálását bocsátotta a nagyjában mindig felelőtlen elemekből össze-
tehető plebiscitum elé és a demokrácia, a nép-jog örve alatt magátólértető és legszentebb jogokat a tömeg-szenvedélyek, vagy ha úgy tetszik: a magánbosszu és a közbosszu mar-
talékaul dobta oda. Ez tulajdonképen semmi egyéb, mint a középkori népitelkezések egyik szépségflastrommal ellátott, de valójában épp oly barbár felelevenítése. Mert hiszen az állampolgárság ma, különösen az utódállamok területén egyet jelent az étellel, ennek hiánya egzisztenciális megsemmisülést, tehát az élet összes feltételeinek megszüntetését jelenti.

A törvény azonban törvény, amelyet — sajnos — csak kritizálni van módunkban és nem egyben megváltoztatni. Egzisztenciánkról, leg-

primitivebb életjog névén szó, mindenki-
nek arra kell tennie, hogy amennyiben
törvényes jogait érvényesíteni elmulasztotta,
vagy pedig törvényes eredendő jogait a magán-
és közbosszu szellemé nullifikálni igyekezett:
az összes törvényes módok és lehetőségek
felhasználásával mulasztását korigálja és ez-
ton is lehetetlenné tegye az alantas szenvedélyek
érvényesülését a pozitív jog imperatív követel-
léseivel szemben. Mai cikkünkben részletesen
rámutatunk azokra a lehetőségekre, amelyek
módot és lehetőséget nyújtanak arra, hogy ki-

ki a maga esetének megfelelően — a tizen-
kettedik órában — állampolgársági jogait ér-
vényesíthesse. Nem szabad még az igazságtal-
anságon alapuló törvényekkel szemben sem
azt a látszatot kelteni, hogy annak intézke-
déseit jogtalanoknak tartjuk, hanem a rendel-
kezésre álló jogi utakon és módokon kell tö-
rekedni arra, hogy a meglévő igazságtalansá-
gok a gyakorlatban enyhüljenek és az ere-
dendő jogok — a tételes törvény rendelkezé-
seinek megfelelően is, — egyszersmindenkorra
biztosítottassanak.

Háromezer állampolgársági felebbezés vár elintézésre a kolozsvári táblán

A Zsidó Jogvédő Iroda akciót kezdett az állampolgársági felebbezések ügyében. Dr. Jaga Jusztin nyilatkozik az állampolgársági kérdés mai állásáról. A felebbezés alatt álló állampolgárok névsora

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség újjászervezett jogvédő irodája teljes apparátussal látott hozzá a munkához. A jogvédő iroda elsősorban az állampolgársági felebbezések kérdését tanulmányozta át. Az állampolgárságról szóló törvény egyik szakasza tudvalevőleg módot ad arra magánembereknek is, hogy bárkinnek az állampolgárságát, — akit a városi hatóságok a lajstromba már felvettek — a táblához megfellebbezhessék. Kolozsváron egyik társadalmi szervezet — állítólag az Actiunea Romaneasca — bőven is élt ezzel a törvényadta jogával és mintegy kétezer kolozsvári lakos állampolgárságát felebbezte meg.

Ez a társadalmi szervezet heteken keresztül szisztematikus adatgyűjtő munkát végzett és olvashatatlán aláírásu előre kinyomtatott űrlapokon adta be a felebbezések egész légióját. A legtöbb blankettán a géppel írott felebbezés, szóról-szóra megegyező szövegű: Nem bizonyította eléggé állampolgárságát.

A jogvédő iroda tekintettel a felebbezések szokatlanul nagy számára, lépéseket tett az illetékes fórumoknál a felebbezések gyors letárgyalása érdekében. A jogvédő irodával egyidejűleg az Uj Kelet is ankétot kezdett a felebbezések ügyében. Mai számunkban dr. Jaga Jusztin ügyvédet, a kolozsvári Táblán az állampolgársági felebbezési bizottság referensét szó-laltatjuk meg, aki az állampolgársági ügyekre vonatkozólag részletesen informálta munkatársunkat.

Csak, akiket a lajstromba felvettek, lettek állampolgárok

— Hogy áll e pillanatban az állampolgárság kérdése általánosságban?

— Azoknak az állampolgársága, akik a törvény előírásai szerint, megfelelő okmányokkal felszerelt kérvényüket rendes időben benyújtották a városnál s a város e kérvények alapján elismerte állampolgárságukat, — ha ezt az elismerést nem felebbezték meg, — végleg és jogérvényesen román állampolgárok lettek. Azonban azoknak állampolgársága, akiknek erre való jogosultságát magánosok és jogi személyek — a törvényes határidőn belül — megfellebbezték, a Tábla felebbezési bizottságához került, amely azokat az állampolgárságokat, melyeket komoly indokok alapján visszautasíthatónak talált, nem ismerte el. A felebbezések száma már ebben az évben kétezerre rug, míg a múlt évről ezer felebbezési kérvény van elintézés alatt. Az egyes állampolgárok elutasításában maguknak a polgároknak is nagy részük van, amennyiben annak idején nem tettek eleget a törvény felhívásának és nem jelentkeztek a városnál összeírásra. A törvény ugyanis világosan kimondja, hogy minden előbbi állampolgársági jogcím a törvény életbeléptetésével

megszűnt s csak azt az állampolgárságot ismerik el jogérvényesnek, amelyet az összeírásra kirendelt s az állampolgársági jog végleges megadására hivatott hatóságok ismertek el.

— A városházán végleg befejeződtek-e az állampolgársági összeírások?

— Véglegesen befejeződtek még május 11-én, az összeírás utolsó terminusán.

— A város visszautasított-e állampolgársági kérvényeket?

— Maga a város is számos kérvényt utasított vissza, amelyek felebbezés útján a felebbezési bizottsághoz kerültek.

Hogyan kell megfelebbezni az elutasító végzést

— Mi történik azokkal, akiknek kérését elutasították, annak ellenére, hogy Romániában születtek és soha sem optáltak idegen állam javára?

— A törvény idevágó intézkedése precizen kimondja, hogy azok, akik hanyagság, vagy nemtörődomség miatt nem vették fel elsőfokon az állampolgársági listába és az összeírás listából való kimaradásukat nem felebbezték meg a táblai bizottságnak, állampolgársági jogcímüktől elestek és abban az esetben is, ha egyébként minden jogcímük megvolna az állampolgársági jog elnyerésére, csakis honosítás útján szerezhetik meg a román állampolgárságot. Ez alól az intézkedés alól kivételt képeznek azok, akik az 57-ik szakasz szerint vagy azt tudják igazolni, hogy minden további nélkül (ipso jure) román állampolgárok, vagy pedig igazolni tudják, hogy az összeírás idejében lakóhelyüktől kényszerítő körülmények miatt távol voltak és így megakadályoztattak abban, hogy magukat az állampolgársági listába felvétsék. Ezek a felebbezési bizottság elutasító határozata ellen a Semmitőszékhez a határozat kifüggesztésétől számítható husz nap alatt adhatnak be felebbezést, míg azok, akik hasonló okok miatt már az első fórumon való összeírásból kimaradtak, negyven nap alatt a törvényszékhez adhatják be felebbezésüket. Az eljárás ezeknél a felebbezéseknél az, hogy az illető elmege faluja, vagy városa előjáróságához, ott kéri állampolgársági igazolvány kiadását s amennyiben az illető hatóság ezt azzal az indokolással tagadja meg, hogy nem vétetett fel az állampolgársági listába, az illető erről a határozatról írásbeli nyilatkozatot kér s ezt a nyilatkozatot terjeszti fel a fent említett fórumokhoz.

Aki nem jelentkezett, utrahonosítását kell kérje

— Mi történik azokkal, akik hanyagság miatt nem jelentkeztek?

— Amennyiben a táblai bizottság előtt kétségtelen igazolást nyer, hogy az illetők hanyagság, vagy indolencia miatt nem jelentkeztek állampolgárságukat, mint fentebb em-

littem, a bizottság szigorúan kénytelen ragaszkodni a törvény rendelkezéseire és minden méltányossági ok kizárásával az illetőket a honosítási eljárás megindítására utalni, ha ezek, ellenére mulasztásuknak, mégis meg akarják szerezni állampolgárságukat. A közönség nagyrésze azért mulasztotta el az állampolgársági összeírásról való jelentkezést, mert igen sokan birtokában voltak illetőségi és állampolgársági bizonyítványoknak, amelyeket még az egyesülés idején, vagy az utána következő időkben szereztek meg, holott mindezek az igazolványok semmiek. Eppen ezért azokat a felebbezéseket, melyeket ezen bizonyítványok alapján terjesztettek a táblai felebbezési bizottsághoz, a Tábla feltétlenül elutasítja s a csatlakozó okmányok érvényességét megsemmisíti.

— A táblai végzés ellen hová lehet felebbezni?

— Mint fentebb említettem, a táblai elutasító végzés ellen husz nap alatt a Semmitőszékhez lehet felebbezni. A törvénynek a rendelkezése hézagossá arra vonatkozólag, hogy a felebbezés elutasítását milyen módon kell közölni a felekkel, a gyakorlat azonban az, hogy a felebbezési bizottság zárt tárgyalásaira a feleket nem idézi meg, legfeljebb információk beszerzésére, de ebben az esetben is a végzést az illetők távollétében hozza meg. A táblai végzés ellen való fellebbezést a gyakorlatba átment módszer szerint, a végzés kifüggesztésének napjától számítandó husz nap alatt kell a Semmitőszékhez betervezni.

— Kik azok, akik az úgynevezett kontesztációkat (felebbezéseket) beadták?

Az Actiunea Romaneasca és a Sziguranca felebbeztek

A felebbezések nagyrészt az Actiunea Romaneasca, a Sziguranca, adta be, ezenfelül igen sok magános. Itt meg kell jegyezni, hogy a felebbezések körül nagyrésztben a magánbosszú érvényesül s mintegy jellemzőképpen megemlítem, hogy a felebbezések nagyrésze román nemzetiségű állampolgárok ellen adott be. Természetes, hogy a bizottság csakis törvényes kifogások alapján akceptálja a felebbezéseket, mert szempontjaiban a legmesszebbmenő méltányosság vezet. Legfőbb alapelvünk az, hogy hontalanokat ne kreáljunk s eltekintve minden nemzetiségi, vagy faji elfogultságtól, kizárólag legális alapon működünk.

— Vannak-e a városházán olyan felebbezések, amelyek még nincsenek felterjesztve a Táblához?

— Még igen sok ilyen felebbezés hever a városnál, amelynek késedelmezését főleg az okozza, hogy a városnak — megfelelő költségek hiányában — nem áll rendelkezésére elég segédzemélyzet, amely a felhalmozott munkát el tudná végezni.

Végül megjegyeztem Juga Jusztin dr., hogy azoknak, akik bár elmulasztották állampolgársági jogaik érvényesítését s emiatt honosítási uton igyekeznek megszerezni állampolgárságukat, a Sziguranca minden esetben ki fogja adni ügyük végleges elintézéséig tartózkodási engedélyüket. Azok pedig, akik még 24 ik életévük betöltése előtt repatriáltak és most utólag kérték állampolgársági jogaik érvényesítését, a táblai felebbező-bizottság elismeri állampolgári jogaikat, jöllehet a békeszerződés 61-ik szakasza kimondja, hogy minden tizenhét éves betöltött egyén gyakorolhatja optálási jogait. A békeszerződés ezen intézkedésétől a bizottság méltányossági okokból tér el, főleg azon törvényes alapra helyezkedve, hogy az Erdélyben még érvényben levő osztrák jog szerint csak a huszonnegyedik életévüket betöltötték tekinthetők nagykorúknak.

Kiknek az ügye áll felebbezés alatt

A jogvédő iroda az alábbiakban közli azok névsorát, akiknek állampolgársági ügye akár saját, akár idegen felebbezések folytán a kolozsvári táblán elintézésre vár még. Értesíti egyúttal azokat, kik a névsorban szerepelnek és állampolgársági ügyükben további felvilágosításokat és utbaigazításokat igényelnek, hogy a jogvédő iroda, Str. Baron L. Pop 10. sz. alatt a hivatalos órákban (szombat és ünnepek

nap kivételével d. u. 3—4 órákor) készséggel rendelkezésükre áll.

Aussländer Hermann, Abrahamovits Berkó, Aczél Árpád, Ábrahám Aladár, Abramovics Izrael, Adler Eugén, Ausländer Béla, Ábrahám Mór, Ábrahám Mór, Adler Hermann, Adler Adolf, Arner Izák, Ábrahám Hermína, Ábrahám Mihály, Ábrahám Lázár, Ábrahám Fritz, Appel Henrik, Adler Ábrahám, Appel Freu Fischel, Adler Sámuel, Altstatter Joan.

Berkovits Cili, Becher Salamon, Baumzweig Izák, Benach Mózes, Berkovits Leopold, Berki Jenő, Baruch János, Binder Háni, Berger Andor, Bergfeld Vilmos, Braun István, Berkovits Márkus, Bauer József, Burger Mór, Brunn Mihály, Bauer Andor, Berger Salamon, Breuer József, Burger Mihály, Burger Lajos,

özv. Tischterné Brecher Sarolta, Berkovits Sámuel, Biener Hillel, Biener Kain Mihály, Bihari Zoltán, Biener Moise, Békési Dezső, Buchwald Albert, Breuer Leib, Braun Jakab Jenő, Blau Sándor, dr. Berkes Salamon, Bruck Ottó, Bernát Albert, Becski Andor, Beck Lázár, Berkovits Adolf, Burger Móritz, özv. Blum Veronika, Biró Jenő, özv. Brucken Stein Farkasné, Beck Eszajás, Berkovits Mihály, Braustein Hermann, Benedek Farkas, Boskovits Dezső, Boros Benő, özv. Blau Izákné, Berger Mayer Joan, Balsbaum Salamon, Blum Farkas, Berk. Perl Hers, Berkovits Izák, Bergfeld Manó, Brun Izó, Beregi Menyhért, Baumzweig Sámuel, Berkovits Elek.

A nevek közlését folytatjuk.

Megkezdődik a marokkói francia offenzíva második szakasza

Páris, szeptember 23. Painlevé miniszterelnök a minisztertanácsban bejelentette, hogy a marokkói hadműveletek első fejezete a Bibano hegytömb bevételével lezárult. A francia csapatok igen kevés veszteséget szenvedtek. Az offenzíva második szakasza a legrövidebb időn belül megkezdődik, melyre már minden előkészület megtörtént. Kijelentette, hogy az offenzívának ez a második szakasza most már gyors és határozott eredményekre fog vezetni. A katonai hatóságok naponta kapnak újabb és újabb törzsektől meghódolási ajánlatokat, így többek között a boni-seroucal törzs, amely eddig különösen sok harcost adott Abd el Krimnek.

Tízezer zsidó vándorolt 1925 első felében Amerikába

Az összes nemzetek között a zsidók nyolcadik helyen állanak

(Washington, szept. 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Egyesült-Államok bevándorlási hivatala statisztikát adott ki karöltve a munkaügyi hivattal és ebből a következő adatok tarthatnak igényt különösebb figyelemre:

1924-ben 49.989 zsidó jött be Amerikába. 1925. júniusáig már csak 10.292 zsidó bevándorló lépett Északamerika partjára. Az elmúlt évben 260 zsidó hagyta el Amerikát.

A statisztika tanulmányozásánál egyenesen szembeötlő, hogy a zsidó bevándorlók számaránya pontosan hozzáigazodott az új törvény kvótáihoz. A keleteurópai országokból való bevándorlás szükségszerűen erősen csökkent, ami érthető, mert hiszen a zsidó bevándorlás nagy kontingense főleg Oroszországból és Lengyelországból került ki a

háború előtt. A mai bevándorlási adatok bizonyítják, hogy a Lengyelországból Amerikába vándoroltak közül is már csökkenőben van a zsidók száma. 1925 júniusáig a megengedett kvóta szerint Lengyelországból 4.857-en vándoroltak az Unió területére. Ezek közül 3.178-an született lengyelek voltak és csak 679-en zsidók. Oroszországból 2.043-an jöhettek be, ezek közül orosz nemzetiségű 1225 volt, zsidó 818.

1925 júniusáig visszaküldtek 1.137 zsidót, mert nem találtak rendben irataikat. 1924-ben a visszatartottak száma 1.754 volt.

Ugyancsak a statisztikából lehet megállapítani, hogy a bevándorlás és visszatartás tekintetében a zsidók a különböző nemzetek sorában a nyolcadik helyet foglalják el.

Louis Marshall nyilatkozik a Jewish Agency problémáiról

(Newyork, szeptember 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az amerikai zsidóság egyik vezető egyénisége Louis Marshall mostanában érkezett vissza európai utjáról. Fogadta egy zsidó könyvkiadó újság szerkesztőjét, aki előtt nyilatkozott a XIV. cionista világkongresszus eredményeiről.

— Nagyon megörültem, amikor hallottam a kongresszusnak az elhatározását a Jewish Agency kérdésében. Dr. Weizmann javaslata szerint ugyanis az amerikai nemzionista zsidók jelentős százalékban vehetnek részt a zsidóság sorsa irányításában. Mi amerikai nemzionisták készek vagyunk dr. Weizmannnak tett ígéretüket minden erőnkkel teljesíteni.

— Hogyan áll a tizenötmillió dollár ügye, azé az összegé, amit az orosz zsidók kolonizációjára akarnak gyűjteni Amerikában?

— Egyelőre csak kívánságok vannak. Az orosz kolonizáció barátai kívánják a 15 milliót, a cionisták pedig kívánják ennek az összegnek a palesztinai telepítés céljaira való felhasználását. Egyelőre egy biztos, hogy a Joint az amerikai cionista szervezet munkáját nem fogja befolyásolni abba az irányba, hogy támogassák az orosz kolonizációt, mint ahogy ezt híresztelik. Ennek az ellenkezője igaz. A Joint támogatni kívánja az amerikai cionistáknak munkáiban. Mi magunk is (Louis Marshall, elnöke az amerikai Jewish Comiteenek) kívánjuk Palesztina fejlődését és hajlandók vagyunk erre áldozni is. De hangsúlyoznom kell, hogy az oroszországi zsidóság gyorssegélyre szorul és őket,

tekintet nélkül arra, hogy cionisták, vagy nem, segíyezni kívánjuk. A jóléti munka nem ismer pártokat. Philadelphian nemsokára összeül az amerikai segítő egyesületek kongresszusa és ebből az alkalomból én magam ki fogom jelenteni, hogy nekünk, nemzionistáknak is kötelességünk a palesztinai zsidóságot segíyezni. (A philadelphiai gyűlés már lezajlott).

Louis Marshall hangsúlyozta, hogy a Jewish Agency, minthogy ki fog bővílni a zsidóság összes elmeivel, ezidőszent a leghatásosabb és legelvezenebb szerve lesz a zsidó közéletnek. A Jewish Agency fogja megmutatni, vajjon a zsidóság méltó-e arra, hogy Palesztina földjén önálló adminisztrációhoz és később önálló állami élethez jusson.

Vérszegénység, sápadtság, bőrkütyések és furunkulások

esetén a rég bevált természetes Ferencz József keserűviz szabályozza a belek annyira fontos működését. Az orvosi tudomány számos vezérférfia meggyőződött arról, hogy a **Ferencz József** vizz épp oly kellemesen, mint biztosan hat. Kapható gyógyszerárakban drogériákban és fűszerüzletekben. 10

* Nagyváradon hirdetésekkel előfizetéseket felvesz és reklamációkat elintéz az Uj Kelet nagyváradon képviselője, Blum Zsigmond, Ezredévi emléktér 2. (Ernyőüzlet.)

Üzletáthelyezés.

JANKY szücs új üzlethelyisége Cluj, Calea Regele Ferdinand 17. (Wesselényi-utca) Szörmék, bundák legolcsóbban beszerezhetők

ÉLET ÉS

A társ

Is most az erdő köré tette. Ligeti márt is

Gondolatmenet zelíti meg. Valija határozzák meg a t. Az emberek szociál törvényességéhez az ember mint ind ság általánosságban gondolkodás magva hogy kulturális v természeti esemény vannak alávetve. A getése, az ellens nemek csökkenése mélysége, amely az fejlődési különbség liti, oly jövőre ny amely a szociális lényeges részt jutt is leleplezi, hogy a relációban van föld nésével.

De eklatáns bi hofer sem volt kép minden társadalmi merni, az a megít repét és lényegét „zsidék törzs gyanú s ez annak a korn amikor idegen leigá szóródtak. Noha államalakító erő, tevékenység, hanem törzssel, amellyel Mindamellét a zsidó mentumot képeznek bennük a változatos (A szociológiai megít

A zsidóságot nem éppen ellenkezőleg zsidóságban nem a lényeg. Szétszórtasá alkalmazkodó képp nagy kiegyenlítődés mozditója. Sőt éper történelemben, mely annyira hozzájárult. Idegenesége miatt m szemben az öt befog létesített, melynek i sohasem gazdagította hogy ne hajlította sem vesztette el ere sem, hogy nyomtala fájában és kulturája a differenciálódott felé vitte.

S mert nem ura elnyomatásban élt, ereje nyilatkozott m minden nemzetben jogok kiterjesztésén fiait láttuk.

Vándorolni kény at, mert mindenütt volt, a fizikai erők gen testet és éppen szerencsétlen kor k miatt a relatív telit nösen a szegényebb pában — határozott szimptomákban nyi olyan nyomás nehez dőlését tudatosan o tettéget s az id het meg.

Ez a sok irány más tehát éppen Palesztina felépítés

Halló 977

ÉLET ÉS TUDOMÁNY

***

A társadalmi gazdaság
dinamikája

Ismertettük nemrég dr. Ligeti Sándor most megjelent könyvét, amely nemcsak az erdélyi, de a külföldi intellektuális körökben is a legnagyobb feltűnést keltette. Alább egy részletet közlünk Ligeti művéből, amely a zsidó problémát is érdekesen érinti.

Gondolatmenetemet leginkább Ratzenhofer közelíti meg. Valja, hogy a világ fizikai törvényei határozzák meg a társadalmi jelenségek alapvonásait. Az emberek szociális maguktartásával az universon törvényességéhez csatlakoznak, amellyel szemben az ember mint individuum és intellektuális képesség általánosságban tehetetlen. Minden szociológiai gondolkodás magva annak igazolása kell legyen, hogy kulturális vagy politikai események, mint természeti események a természeti törvényeknek vannak alávetve. Az individuális szerveződések egyengetése, az ellenséges viszonyban álló fajok és nemek csökkenése, öntudatunk folyton nagyobb mélysége, amely az emberek közt levő intellektuális fejlődési különbségeket az átlag emelésével kiegyenlíti, oly jövőre nyit Ratzenhofer szerint kilátást, amely a szociális vonatkozásoknak fejlődésünkben lényeges részt juttatna. Ez a kilátás azt a tényt is leleplezi, hogy a szubjektív ösztönök csökkenése relációban van földünk teremtő őseréjének csökkenésével.

De eklatáns bizonyíték emellett, hogy Ratzenhofer sem volt képes a kiegyenlítés tényét, mint minden társadalmi jelenség közös igazságát felismerni, az a megítélés, amelyben a zsidó nép szerepét és lényegét részesíti. Azt írja erről, hogy a „zsidók törzs gyanánt képtelenek államot alakítani s ez annak a kornak harciatlanságában leli okát, amikor idegen leigázás elől kitérve, a világon szét-szóródtak. Noha vándornép, még sincs benne államalkotó erő, mert a vándorlás nem a döntő tevékenység, hanem a harc az uralomért azzal a törzssel, amellyel szociális kontaktusba lépnek. Mindamelllett a zsidók elsőrangú differenciáló fermentumot képeznek, mert vándorlási szellemükből bennük a változatosságra való hajlam csirája lett.“ (A szociológiai megismerés lényege 217. o.)

A zsidóságot nem tartom differenciáló, hanem éppen ellenkezőleg kiegyenlítő fermentumnak. A zsidóságban nem a változatosságra való hajlam a lényeg. Szétszóratása óta kulturájával, bibliájával, alkalmazkodó képességével az emberiségben folyó nagy kiegyenlítődesnek lett kiváló hordozója, előmozdítója. Sőt éppen azt állítom, hogy nincs nép a történelemben, mely a társadalmi kiegyenlítéshez annyira hozzájárult volna, mint éppen a zsidó. Idegensége miatt mindenütt, mint ellentétes erő szemben az őt befogadó népi erővel új eredő erőt létesített, melynek iránya a kiegyenlítődes. Mert sohasem gazdagította úgy a befogadó népi erőt, hogy ne hajlította volna a maga irányába és sohasem vesztette el erejét annyira egy ország zsidósága sem, hogy nyomtalanul olvadt volna fel új hazája fájában és kulturájában, hanem azt mindig éppen a differenciálódott fajiságtól az általános emberi felé vitte.

S mert nem uralomra tört, hanem századok elnyomatásában élt, a kiegyenlítődesre törekvő őseréje nyilatkozott meg abban a jelenségben, hogy minden nemzetben a haladó tábor élén, az emberi jogok kiterjesztésének propagálói élén a zsidóság fiait láttuk.

Vándorolni kényszerült ez a nép két évezreden át, mert mindenütt, ahol a telítettség érezhető volt, a fizikai erők őt lökték ki először, mint idegen testet és éppen ma, mikor a világháború utáni szerencsétlen kor kulturális és gazdasági viszonyai miatt a relatív telítettség Európában — s különösen a szegényebb és elmaradottabb Kelet-Európában — határozottan felismerhető és érezhető szimptomákban nyilvánul meg, minden oldalról olyan nyomás nehezedik a zsidóságra, hogy vándorlását tudatosan oda kell irányítsa, ahol a telítettség s az idegenséget egyszerre szüntetheti meg.

Ez a sok irányból jövő, de koncentrikus nyomás tehát éppen a zsidóság erőit összpontosítja Palesztina felépítésében, a zsidó otthon s a jövő-

beli zsidó állam megteremtésében, s a zsidó nép meg fogja mutatni, hogy rendelkezik azzal az államalkotó erővel és képességgel, melyet Ratzenhofer megtagadott tőle.

Földrajzi, történelmi, társadalomtudományi szempontok ugyanazon konkluzóra juttattak e fejezetben, mint az előzőben. A kiegyenlítődesnek a földön végbe-menő egységes folyamata a társadalomban, mint a földi energia megnyilatkozásának egy alakjában is érvényesül, abszolút szempontból tehát ez az egész folyamat egyetlen egy, relatív emberi szempontból pedig az emberi társadalom állapota függvénye a föld mindenkor energiá állapotának, változásaiban ahhoz alkalmazkodik, s így beszélhetünk csak fejlődésről, haladásról is. Spencer is a haladást az ember környezetéhez való alkalmazkodásának gyarapodásának ismeri fel.

A jelen idő szomorú képe sem ingat meg a megismert igazság hitében. A nacionalizmus, szovinizmus által a nemzetek köré emelt kínai falak nem állanak örökké. És lejárt a hódítások kora is. S mert az emberi szükségletek kielégítése az a

magunkban is felismerhető emberi érdek, mely a tudatos kiegyenlítődesi folyamatot leginkább elősegíti, a társadalmi változás iránya mindinkább tudatosabb és világosabb lesz és az emberiség általános életszükségeinek kollektív kielégítésére való törekvés lesz az az erő mely a nemzetek köré vont a bronzokat szét pattantja.

A nemzetek önrendelkezésének wilsoni világ-megváltó jelszavát a nemzetek közös rendelkezésének jelszava fogja felváltani.

Kell, hogy a jogi és társadalmi egyenlőség eszméje mindinkább terjedjen, kell, hogy a társadalmi szolidaritás tudata, a kölcsönös segítség és biztosítás elve köztudattá váljanak, kell, hogy a társadalmilag fellépő emberi szükségletek kielégítésének akadályai mindinkább elenyésszenek és az ez ellen küzdő önző emberi érdekek elbukjanak.

Erkölcsei kötelességünk — s ez etikám alapja — egész életünket, annak minden megnyilvánulását a felismert s tudatosá váló igazság alapján berendezni s ez a megnyílt, egyenes ut az emberi boldogsághoz.

Borah szenátor :

„Franciaország Európa rossz szelleme“

Miért nem engedi el Amerika Franciaország tartozásait

(London, szeptember 23. Az Új Kelet tudósítójától.) A „Daily Express“ washingtoni tudósítója beszélgetést folytatott Borah szenátorral, a külügyi bizottság elnökével. Borah kijelentette, hogy Franciaország ma abban a helyzetben volna, hogy adósságait meg tudná fizetni, ha nem fegyverkezett volna olyan mohón. Ha ez nem történik meg, akkor állást foglalt volna annak érdekében, hogy Franciaországnak Amerikával szemben fennálló valamennyi adóssága elengedtesék. Így azonban nem lát semmi okot arra, hogy rokonszenvvel járjon el olyan ország ügyében, amely nemcsak maga tart fenn hadsereget, hanem más országokat is felgyevez és Európát olyan fegyveres táborra változtatja át, amelyen még a háború előtt sem volt. Franciaország lett Európa rossz szelleme. Ezenkívül Franciaország bevonult a Ruhr-vidékre, mely tényével az emberi haladás idejét legalább ötven esztendővel visszaforgatta. Ezért nem kapott Franciaország Angliánál kedvező fizetési feltételeket.

Csicserin megvádolta Fritjhof Nansen,
hogy az antantnak kémkedett Oroszországban

Radics feltűnéstkeltő leleplezése a Népszövetségnél

(Genf, szeptember 23. Az Új Kelet tudósítójától.) A Népszövetség albizottságában az örmény menekültek védelméről és a Nansen által javasolt örmény kölcsönről folyó tanácskozásban Radics István is felszólt. Radics kijelentette, hogy az örmény kormány teljesen a szovjetkormány befolyása alatt áll és Moszkva hozzájárulása nélkül sem tehet. Csicserin egy ízben kijelentette előtte, hogy Nansen és munkatársait kiutasítja, mihelyt jelenlétüket nem tartja kívánatosnak. Szovjetország vezetői azt hiszik, hogy Nansen a menekültek védelmének akciója címén az antant javára kémkedik. Ha Örményország garanciájáról

van szó, tekintettel kell lenni arra a szoros kapcsolatra, amely a szovjet és Örményország között fennáll. Örményországot szerinte sem a Népszövetség, sem Nansen, hanem maga Örményország mentheti meg. Az albizottság elnöke, a norvég miniszterelnök sajnálkozásának adott kifejezést, hogy Radics a kérdést politikai szempontból tekinti. Nansen felszólásában Radicsal szemben kijelentette, hogy a kormány a kölcsön biztosítására teljes garanciát tud nyújtani. Hangsúlyozta a Népszövetség erkölcsi felelősségét a Mosszul-kérdés megoldása és az örmény nemzeti otthon biztosítása tekintetében.

Törökországban leépítik a többnejűséget

Csak külön engedély alapján lehet valakinek két felesége

(Konstantinápoly, szeptember 23. Az Új Kelet tudósítójától.) A kalifátus és a kapituláció megszüntetése, a közoktatás kizáróan egyházi jellegének eltörlése és a többi mélyreható reform, melyek a török birodalom újjászületésének imponzáns mértföldkövei, Musztafa Kemal basa szerint csak kezdetei a nagy átalakulásnak, melyen a török nemzetnek át kell mennie. Már tavaly kijelentette egyik beszédében, hogy a török köztársaság a családjogi reformok terén is követni fogja a civilizáció útját. Ennek az ígéretnek a beváltását jelenti az a törvényjavaslat, melyet Adil bég, volt belügyminiszter elnökletével működő hattagu bizottság terjesztett az angorai parlament elé. A javaslat legfőbb intézkedése a többnejűség eltörlése, emellett megtiltja a házasságkötést a serdülőkoruk között, reformálja a válást és bevezeti a Törökországban eddig ismeretlen hivatalos anyakönyvet, kapcsolatban a házasság kötelező kihirdetésével.

Aki tudja, hogy a török család jog teljes egészében kizáróan a korán évezredes vallási szabályainak volt alávetve, az megérti ennek a javaslatnak tökéletes úttörő jelentőségét.

A morális és politikai okokon kívül még egy másik ok is siettetta a hárem alkonyát: a gazdasági szükségesség kényszerítő ereje. Ti-

zenkétévi, jóformán megszakítás nélküli háborúskodás, mely tönkretette Törökországot, kényszerítette, hogy életmódját másképp rendezze be. A császárság bukása, az utolsó Ozmanida elmenekülése és a kalifa kényszerű távozása magával ragadta az ottomán arisztokráciát, mely csaknem teljesen eltűnt és vele együtt eltűnt az a társadalmi réteg is, mely legszívesebben ragaszkodott a többnejűség hagyományához. Az otthonmaradt török társadalomnak még a legvagyonosabbjai is kénytelenek voltak lényegesen egyszerűsíteni életmódjukat. A régi pátriárkális élet megszűnt, a jólét, az idegen szolgahad eltűnt és velük a kioszko és háremek fényűzése is. A lakásviszonyok átalakulása szükség szerűen modernizálta a törökök családi életét. A perai, kadikói bérlakások megadták a kegyelemdőfést a háremnek és a többnejűség hagyományának. A többnejű török egyre ritkább. Angorában 280 képviselő közül csak 3-3 kétnejű. Magában Konstantinápolyban legfeljebb talán ezerre tehető még azoknak a török háztartásoknak a száma, ahol ellentállanak a többnejűség elleni áramlatnak. A közvélemény ma már nagyjából ennek a pártján van. Nagyrésztük van persze ebben a változásban a török nőknek is. Röviddel a fegyverszünet megkötése után a konstantinápolyi Manumoka háremek első asszonyai nagygyűlésen követelték a családjogi téren való ha-

Halló 977! Unió gőzmosó!

Kérem, küldjék lakásomra azonnal gyűjtőautójukat és szállítsák el a tisztítandó ruhaneműt.

Halló 977!

laszthatatlan reformokat.

A bizottság javaslatában elvben kifejezésre jut, hogy a házasságkötés polgári aktus. A választás jogát szintén teljesen a modern államokban fennálló elveknek megfelelően szabályozza és bírói eljárásához köti. A házasságképes kor férfiaknál a 18., nőknél a 17. életévben állapítja meg, de megokolt esetben korengedelmet ad. A Korán alapján a férfiak 12, a nők már 9 éves korukban köthetnek házasságot. A javaslat 12. szakasza a következőképpen mondja ki a többnejűség eltörlését:

Az egyetlen feleség elve a fő a házasságban. Következésképpen az a férfi, aki második feleséget is óhajt venni, ezt csak bírói engedély alapján

teheti, amelyet csak akkor kaphat meg, ha igazolta annak a feltétlen szükségességét és ha bizonyította, hogy két feleségéhez egyformán igazságszó tud lenni.

A „feltétlen szükségesség“ fogalma alatt jogtudósok véleménye szerint az első feleség magtalanságát, tartós betegségét, vagy hasonló okot kell érteni.

Ilyenformán Törökországban a javaslat szerint csak a feltételes többnejűség lenne. De ha a parlament bátrabb lesz, mint a bizottság — ami ismerve Mahmud Esszad bég, a fiatal igazságügyminiszter befolyását, valószínű — akkor a többnejűségnek ez a halvány reflexe is elmarad és Törökország ismét nagy lépést tett a civilizált államok modern intézményei felé.

Anglia rendőrséget szervez a munkásság ellen

Általános sztrájkot tartanak Angliában

(London, szeptember 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az angol munkáslapok néhány nap óta feltűnő sokat foglalkoznak a hadügyminisztériumnak egy új szervezetével. A lapok szerint a hadügyminiszter új rendőri karhatalmat szervez, amely a hadsereg ellenőrzése alá fog kerülni. Abból a körülményből, hogy ebbe az új fegyveres alakulatba nem vesznek fel olyanokat, akik bármily munkásszervezethez tartoznak, arra következtetnek, hogy ezt az alakulatot egyenesen a munkásság ellen akarják felhasználni.

A munkáspárt lapja, a „Daily Herald“ okiratokkal igazolja, hogy az új rendőrséget a munkásság letörésére szervezik. A lap nyílt kérdést intéz a kormányhoz, vajjon joga van-e a dolgozók adófillérjeiből egy olyan tétellel megterhelni az állam költségvetését, amely tisztára a munkaadók érde-

keinek megvédésére szolgál.

Mindenképpen bizonyos, hogy Anglia fel akar készülni egy általános sztrájk eshetőségére. Erre vezethető vissza az új rendőrség megszervezése is. A sztrájkot a jövő év májusára várják és Sir Robert Hearn, a konzervatívok egyik vezetője és egykori pénzügyminiszter egy legutóbb tartott beszédében rámutatott arra a veszedelemre, ami a jövő május elsején könnyen bekövetkezhet Angliában. A munkások — ugymond — erősen felkészülnek erre a napra és ezt a veszedelmet minden eszközzel meg kell előzni.

A hadügyminisztérium nem irt ki pályázatot az új szervezetbe való belépésre, hanem a szervezkedést titokban folytatja. Huszonöt és negyvenöt közötti férfiak jelentkezhetnek. A munkásság nagygyűléseken fog tiltakozni a kormány ezen lépése ellen.

Klebsberg Kunó közös harcra szólítja fel a magyar zsidóságot a kommunisták és ateisták ellen

(Budapest, szeptember 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) A politikai életet gróf Klebsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter legutóbbi nagy beszéde foglalkoztatja, amelyet Hajdunánáson tartott. A miniszter többek között a következőket mondotta:

— A katolikusokkal és protesztánsokkal szemben a nemzetközi ateisták és kommunisták táborra áll. Ez a tábor felhasznál minden alkalmat arra, hogy a mi megnyilatkozásainkat félre-magyarázza. Azt mondhatnám szinte, hogy valóságos speciálisták vannak ebben a táborban, akik mesterei a mondatok kiforgatásának és bizonyosra veszem, hogy ebből a mai beszédemből is, amelynek keretében a felekezeti béke előmozdítására töreksem, egy olyan beszédet fognak visszaadni lapjaik, amelynek lényege az lesz, hogy én itt felekezeti gyűlöletet szítottam. De beszéljünk csak világosan! Nem sértő-e magára a konzolidált, vallásos zsidóságra nézve, ha valaki rájuk vonatkoztatja a nemzetközi-ség, az istentelenség és a kommunizmus vádjait?

Ünnepélyesen kijelentem, hogy a vallásos és konzolidált hazai zsidósággal hajlandó vagyok mindenkor együttműködni a nemzetközi kommunista és ateista elemek ellen, legyenek azok zsidók, vagy keresztények.

Klebsberg szavai igen vegyes érzéseket váltottak ki. A „konzolidált hazai zsidóság“, amelyet a miniszter támogatni akar, már csak azért sem bizhat benne, mert hiszen éppen az ő gyermekeik azok, akik elől Kunó gróf az egyetem kapuit elzárja. A népszövetségi ligák legutóbbi kongresszusa hiába követelte ennek a középkori, megszorító rendelkezésnek hatályon kívül helyezését. A magyar delegátus, aki Klebsberg egyenes utasítása szerint asszisztált az unió ülésén volt az egyetlen, aki az emberséges javaslatnak ellene szegült. Kunó gróf még nem látja elérkezettnek az időt arra, hogy a „hazafias, konzolidált zsidókat“ bebocsássa az Alma Mater-re. A kommunisták ellen azonban kegyesen hajlandó frontra dobni őket.

Háromszáz ujságíró van jelen a Népszövetség ülésén

Kik képviselik Genfben a világsajtót

(Genf, szeptember 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) A népszövetségi ülések sajtóképviselete imponansabb, mint bármilyen előbbi tárgyalásnál volt. Harmincyolc különböző állam küldötte el ujságíróit, akiknek száma meghaladja a háromszázat. A népszövetségi információs irodánál, Európán kívül, amerikai, argentinai, japán, egyiptomi, délafrikai, kanadai és újzelandi hírlapírók is akkreditálva vannak. Az angol ujságírók közül Henry Wickham Steed a legismertebb, aki valamikor a „Times“ főszerkesztője volt és akinek ebben a minőségben, nem kis része volt abban, hogy az Osztrák-Magyar Monarchiát feldarabolták. A francia sajtóképviselek élén Auguste Gauvain áll, aki a „Journal des Débats“-t tudósítja. Nagy része van a jugoszláv állam megalakulásában. A „Matin“-t Jules Sauerwein képviseli, aki a világon a legtöbb interjút csinálta. Marcel Ray, a „Petit Journal“-t látja el tudósítással. Hosszu ideig Bécsben élt, ahonnan a háború kitörésének napján távozott.

A német sajtó részéről Georg Benhard, a „Vossische Zeitung“ főszerkesztője, dr. W. Dewall a „Frankfurter Zeitung“ tudósítója, dr. „Max Beer“ a „Kölnische Zeitung“ külpolitikai szerkesztője és Gustav Kauder a „B. Z. am Mittag“ riportere van jelen.

A svájci lapok képviselői közül kitűnik dr. Albert Oeri a „Baseler Nachrichten“ szerkesztője, William Martin, a „Journal de Genève“ külpolitikusa és Robert Trat a „Revue de Genève“ kiadója.

A Népszövetségnek akkreditált hírlapíróknak egy közös információs iroda adja a híreket, amelynek élén Pierre Comert áll. A népszövetségi ujságíróknak külön szervezetük is van, az „Association Internationale des Journalistes“ accreditationis aprés de la Société des Nations“. A sajtóirodában egész nap cseng a telefon, írónak a táviratok és a tudósítások. Ha a vezetőket elvágják és Genfét elzárják a világsajtó elől — a Népszövetség teljesen jelentéktelen intézményé zsongorodna.

— Villányi bukaresti magyar követ nem utazott el Budapestre. Bukarestből jelentik: Egyes lapok azt a hírt közzé tették, hogy Villányi Frigyes báró bukaresti magyar követet kormánya sürgősen Budapestre rendelte. Villányi miniszter a hírt kategorikusan megcáfolja azzal, hogy jelenleg is Sinaiban van. Villányi innen hosszabb szabadságra megy és csak decemberben tér vissza Bukarestbe hivatalának elfoglalására.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
Szerkesztik: Giszka János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utánozmását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Bevonul a héber nyelv

az amerikai jiddis színházakba

Milyen darabokkal indul az idei színházi szezon?

(Newyork, szeptember 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ros hasana után kezdődik Amerikában a zsidó színházak szezonja.

A Zsidó Nemzeti Színházban, amely Mr. L. Goldberg igazgatása alatt áll, egy melodrámmal nyitják meg az évadot. A közönség azonban leginkább a Kessler-féle színház megújítottjára készül. Itt mutatják be Lateiner „Die Fremde Frau“ című melodrámmát Wallier asszonnyal a címszerepben.

A két színház azért kénytelen melodrámmat adni és azért tér el a hagyománytól, amely az operettek bemutatását követeli, mert a kóristák még mindig bérharcban állnak. De egyébként is nehéz dolog ilyenkor operetteket adni, mint hogy a karban működő színházi tagok kántorokhoz vannak szerződötve, akik igénybe veszik őket nemcsak a főünnepken, hanem a sátorosünnepken is. Így tehát nincs idejük a színháznál való gyakorlatokra.

A szezon slágereként a „Maly Daly“ című zenei bohózatot emlegetik, amelyhez rengeteg díszlet és nagy tömegek kelleneek. A darabot valószínűleg november végén, vagy december elején fogják előadni. Ma még nem biztos, vajjon a Goldberg testvérek, vagy a Jacobsonok fogják megvenni előadásra a darabot.

A drámai színházak közül Mr. Samuel Rosenstein színháza és a kis kamaraelőadásokra berendezett Schildkraut színház jöhetnek tekintetbe. Itt jiddisre fordított modern darabokat fognak előadni leginkább északi szerzőktől. Többet közölük héberre is lefordítottak és meg fogják próbálni, lesz-e megfelelő közönsége. Amennyiben ebben a tekintetben a darabok be fognak válni, állandósítani fogják a színházakat a héber előadást. A nagyobb sikert Gordin darabok héberre való fordítása folyamatban van.

A zsidó ünnepek alatt a Lenock-színházban a „Rossz barátok“ című Wolf Segal-féle darabot adják. A darabhoz egy hírneves lett fiatal muzikus, Joseph Cserniavszky irt nagyon tetszetős zenét. Ezt a darabot követni fogja a népszerű színházban a „Die Amerikaner Rebecen“. A téli szezon hatásosnak ígérkező darabjai közé sorozzák Izidor Zolotarevski egyik drámáját, amelynek egyelőre a szerző nem adott címet.

— Károly trónörökös Rómában. Rómából jelentik: Károly román trónörökös tegnap ideérkezett és résztvett Mafalda hercegnő és Fülöp hesseni herceg esküvőjén. A trónörökös az olasz udvar vendége.

— Szombaton döntenek a minisztériumok átszervezéséről. Bukarestből jelentik: Egyes lapok azt a hírt közzé tették, hogy a pénzügyminiszter elállott attól a szándékától, hogy a minisztériumok reorganizálására javaslatot készítsen el. Bratianu Vintila pénzügyminiszter ma kommunikét tett közzé a lapokban, melyben megcáfolja ezeket a híreket és egyúttal azt is, hogy a tisztviselők érélyes állásfoglalására a tisztviselők retrogradolását sem hajtják keresztül. A minisztériumok vezetői szombaton plenáris ülést tartanak a minisztériumok átszervezése ügyében és akkor már véglegesen határozatot hoznak ebben a kérdésben.

— Szanatóriumba szállították Orszka Máriát. Berlinből jelentik: Orszka Mária, a világhírű színművésznő, súlyos idegbajjal szanatóriumba szállították. A művésznő már régóta panaszkodott neurasteniáról, amely az utóbbi napokban már annyira elhatalmosodott rajta, hogy gyakran voltak rohamai. Orvosainak véleménye szerint Orszkának legalább két évig teljes pihenésre van szüksége.

— Uj...
nál. Bukare...
sága rend...
ahol az ninc...
szerti öltöz...
tézkedett a...
állomások, n...
ugynevezett...
addig az...
ahol a vonat...
az utasoknál...
váltani.

* Vász...
csőbban Hé...
gében vásá...
— Meg...
ellenőrzés...
kamara ké...
amelyben fel...
tegyen energ...
ben, hogy a...
ne járulhassa...
gatásához. H...
Franciaorszá...
mennyre seg...
megerősöde...
a Franciaors...
kodó idegen...
szeretettel, b...
dóan szítják...
letét egymás

— Né...
Berlinből je...
egyesület me...
színház igaz...
gatóval meg...
lehetne a k...
köznevelést lé...
volt Párisban...
latlan sikerre...
Már három é...
akarta adat...
megigérte o...
tani a német

* A Cz...
Maria 18. f...
akik az iroda...
október hó 1...
fizessék be...
az esedékes r...
1 font, „B“...
október hó 1...
& Co. Bankh...
folyószámlára...
nevezett dát...
lenkező eset...
tatni fog.

* Értes...
szárszéket...
helyeztem a...
főposta melle...
Winkler M...
— A b...
a törökök...
angol főbizto...
kérésére a N...
iratot intézet...
Török katoná...
tényeket kor...
vaikból elűzt...
A lakosság...
Szövetségéhe...
néptörzset k...
előtt ennek...
töttek volna.

— Meg...
igazgató gyilk...
rendítő gyilk...
tanintézet ép...
hét szekere...
náziumi igaz...
totta, hogy...
sért meg é...
gorva magav...
felmondott n...
dást vonja...
elkeserítette...
A csendőrség...
— A le...
a varsói r...
jelentik: J...
Románia je...
val. Hir sze...
mén korm

— **Uj rendszer a vasutjegyek kiadásánál.** Bukarestből jelentik: A CFR vezérigazgatósága rendeletet adott ki, hogy a forgalmisták, és ahol az nincs, a vonatfogadó tisztviselők szabályszerű öltözetben várják a vonatokat. Ezenkívül intézkedett abban az irányban is, hogy azok az állomások, melyeknek nincsen rendes jegyük, csak úgynevezett „Bianco” jegyek felett rendelkeznek, addig az állomásig adhassanak vasuti jegyeket, ahol a vonatok legkevesebb 7 perccel állanak, hogy az utasoknak idejük legyen a rendes jegyet megváltani.

* **Vásznak óriási nagy választékban, legolcsóbban Heller Weisz & Molnár** kis helyiségében vásárolhatók.

— **Meg akarják szigorítani az idegenek ellenőrzését Párisban.** Párisból jelentik: Rollin kamarai képviselő a napokban javaslatot tett, amelyben felszólítja a kormányt arra, hogy ezúttal tegyen energikusabb rendszabályokat annak érdekében, hogy a Franciaországban tartózkodó idegenek ne járulhassanak hozzá az ország rendjének felforgatásához. Hosszan fejtegeti a javaslatban, hogy a Franciaországban tartózkodó idegenek egyrésze mennyire segítette elő a felforgató mozgalmaknak megerősödését. Az indítvány meg akarja szigorítani a Franciaországban és különösen a Párisban tartózkodó idegenek ellenőrzését, akik visszaélve a vendégszeretettel, beleavatkoznak belső ügyeikbe s állandóan szítják a különböző társadalmi rétegek gyűlöletét egymás ellen.

— **Német-francia művészi közeledés.** Berlinből jelentik: A német birodalmi színészegyesület meghívta Firmin Gemiert, a párisi Odeon színház igazgatóját Berlinbe. A francia színigazgatóval meg akarják beszélni a módozatokat, hogyan lehetne a közeljövőben egy német-francia színházi közeledést létrehozni. Gemier az első olyan színész volt Párisban, aki a Hauptmann-darabokban halatlan sikerre vitte a német színpadi költészetet. Már három évvel ezelőtt francia színészekkel elő akarta adatni a Wallensteint Párisban. Gemier megígérte odaérkezését és hogy előadást fog tartani a német-francia művészeti közeledésről.

* **A Czur-Salom iroda Arad, Bul. Reg. Maria 18.** felszólítja azon „A” és „B” jegyzőket, akik az iroda azíranti kérelmeinek, hogy a f. évi október hó 1-én esedékes részletet folyó hó 10-ig fizessék be, mindezeideig eleget nem tettek, hogy az esedékes részletet („A” jegyzőnél dunamonként 1 font, „B” jegyzőnél dunamonként 2 1/2 font) október hó 1-ig kizárólag a Marmorosch, Blanc & Co. Bankház aradi fiókjánál vezetett Czur-Salom folyószámlára úgy átutalni szíveskedjenek, hogy az nevezett dátumig ott javukra írható legyen. Ellenkező esetben jegyzésük feltétlenül storniroztatni fog.

* **Értesitem t. vevőimet,** hogy kóser mésszárszékemet valamint szalámigyár lerakatomat át-helyeztem a Malom-utcai új városi épületbe, (a főposta mellett). További szíves pártfogást kér **Winkler Mór.**

— **A bagdadi angol főbiztos panasza a törökök ellen.** Genf-ből jelentik: A bagdadi angol főbiztos az Irakból menekült keresztények kérésére a Nemzetek Szövetsége főtákarához táviratot intézett, melyben a következőket adja elő: Török katonák Gorgan vidékén az ottani keresztényeket korra és nemre való tekintet nélkül falvaikból elűzték és minden vagyonukat elkobozták. A lakosság most azt a kérdést intézi a Nemzetek Szövetségéhez, megengedhető-e, hogy egy egész néptörzset kiűzzenek a vitás területéről, még mielőtt ennek a területnek jövőjéről véglegesen döntöttek volna. A hirt a török kormány megcáfolja.

— **Meggyilkolták Wagner gimnáziumi igazgató feleségét.** Budapestről jelentik: Megrendítő gyilkosság játszódott le az ismert Wagner-tanintézet épületében. Egy elbocsátott cselédeleány hét szekercecsapással leütötte Wagner Adolf gimnáziumi igazgató feleségét. A vizsgálat megállapította, hogy a lány többibizben öngyilkosságot kísérelt meg és az utóbbi időben is rendkívül morgorva magaviseletet tanusított. Wagneré emiatt felmondott neki. A leány kérés, hogy a felmondást vonja vissza, sikertelen maradt és ez annyira elkésztette, hogy gyilkosságra ragadtatta magát. A csendőrség még az éjszaka folyamán letartóztatta.

— **A lengyel kormány kifogása van a varsói román követ ellen.** Bukarestből jelentik: A lengyel kormány elégedetlen Románia jelenlegi varsói követével Jakobacheval. Hir szerint bizalmas uton felkérte a román kormányt, hogy hívja vissza követét.

ENGROSS

legnagyobb szőrmeáruház az országban Clujon van.

A „Casa de Lipsca” cluji lerakata valósággal szenzációs. A világ összes szőrméi pazar választékban vannak az áruházban kiállítva. A cég, melynek London, Páris, Wien, Leipzig, Krakau és New-Yorkban vannak fiókjai, a legszebb szőrmék valóságos halmazait állította ki a

Cal. Reg. Ferdinand 5. sz. alatt (Szabó J. palota)

emeleti helyiségeiben és a napokban megnyíló áruház szenzációja lesz a cluji kereskedelmi életnek.

Másodfokon is elítélték Beniczkyt

Budapest, szeptember 23. Óriási érdeklődés mellett tárgyalta ma a Tábla Beniczky Ödön volt belügyminiszter felelősségi perét. Beniczkyt tudvalevőleg néhány héttel ezelőtt a törvényszék kormányzósértésért háromévi fogságra ítélte. Beniczky védője annak idején felebbezett és így került ma az ügy a Tábla elé, amely a felelősségi per lefolytatására zárt tárgyalást rendelt el. Hatórán keresztül várták politikusok, újságírók és a fővárosi lakosság nagy tömege a Tábla folyosóján a bíróság ítéletét. Már késő este volt, amidőn a feltűnést keltező verdiktet kihirdették. Eszerint a Tábla a törvényszék ítéletét jóváhagyta és Beniczkyt, Horthy kormányzó megsértése miatt, a háromévi fogság letöltésére utasította. A védő ama kérésének, hogy a vádlottat, kaució ellenében, helyezze szabadlábra, a Tábla nem adott helyet. A védő erre semmi ségi panaszt jelentett be. A másodfoku marasztaló ítélet a baloldali politikusok között és a fővárosi lakosság körében kinos konsternációt keltett.

* **Kabát, kosztüm és ruhaszöveteket** csak Heller, Weisz & Molnár kis üzlethelyiségében szerezhet be a legolcsóbban.

— **Hajószerecséltlenség Németországban.** Wilhelmshafenből jelentik: A német tengerészetben két súlyos szerecséltlenség történt. Az V. 5. torpedónaszád Helgoland és Wezer torkolata között összeütközött egy hajóval, amely azután nyugati irányban elsietett, anélkül, hogy felismerték volna. A hajón hatalmas rés támadt. Egy ember súlyosan megsebesült. Az V. 6. torpedónaszádon megrepedt az egyik kazán vízcsöve. A kiömlő gőz egy embert megölt, két másikat pedig súlyosan megsebesített.

— **Álmában leugrott az emeletről.** Bécsből jelentik: Megrendítő tragédia érte a bécsi egyetem gyermekorvosi szakosztályának világhírű professzorát, Pirquet tanárt. A keddről szerdára virradó éjszakán álmában kiugrott emeleti lakásának ablakán és összetört tagokkal terült el a kövezeten. A klinikán, ahová a professzort beszállították, elmondotta, hogy önkívületlen pillanatban vetette le magát az emeletről, mert azt álmodta, hogy az égő szobában van. Pirquet professzor sérülései súlyosak.

— **Adófizetési halasztásra senki sem számíthat többé.** Kolozsvár város adóhivatalának főnöke felhívja az adófizető közönséget, hogy igyekezzenek idejében kifizetni hátralékos adótartozásait, mert ha a foglalás és árverési napot is bevarja, tartozása megnövekszik a kamattal és költségekkel és a lefoglalt tárgyakat, butorokat feltétlenül elárverezik. Fizetési halasztásra senki sem számíthat többé. Fizetéseket az adózó közönség csak az adóhivatali pénztárnál eszközöljön, vagy rendes pénztári törvényes nyugta ellenében, mert a városi adóhivatal az esetleges károsodásért nem vállalja a felelősséget. A városi adóhivatal csak hétfőn és szombaton, mindenféle bizonyítványt állít ki d. e. 9—11 óra között.

— **Komoly ellentét a beszarábai liberális pártban.** Bukarestből jelentik: Az „Adeverul” szerint a beszarábai liberális pártban nagy diszharmonia uralkodik és komoly komplikációk várhatók. A liberális képviselők különösen Inuletz ellen vannak felháborodva s hir szerint Bratianu Jonel hazaérkezése után a miniszterelnök intervencióját fogják a felmerült konfliktusok ügyében kikérni.

— **Árverés a kolozsvári vámhivatalnál.** A kolozsvári vámhivatal október 2-ára árverést tűzött ki különböző textil-, vas-, selyem-, kacsuk- és alumíniumárukra. Az árverési feltételek ugyanazok, mint az előzőekben.

— **Elítélték a francia kommunista matrózokat.** Párisból jelentik: A Voltaire csatahajó három matróza ellen kommunista üzelmek miatt folytatott hadbírósi tárgyaláson az egyik matrózt háromévi fogságra és lefokozásra, a másikat kétévi fogságra és lefokozásra ítélték. A harmadikat felmentették.

* **Selymek, béléssaruk és harisnyák** nagyon olcsón Heller, Weisz & Molnár kis üzlethelyiségében.

— **Két budapesti orvosprofesszor jubileuma.** Budapestről jelentik: Báró Korányi Sándor és Grósz Emil egyetemi orvosprofesszorok ma ünneplik orvosi működésüknek huszonöt éves jubileumát. A jubileumon az egyetem és a magyar tudományos világ minden reprezentánsa részt vesz.

* **Uj szőrmeáruház Kolozsvárt.** Nemrégiben nyílt meg Kolozsvárt egy új szőrmeáruház. Az új szőrmeacégnak „Casa de Lipsca” a neve és a Wesselényi utcai Szabó Jenő-féle palota féleleleti helyiségében nyitotta meg üzletét. Raktárában — mint arról alkalmunk volt meggyőződni — a világ összes szőrmefajtái képviselve vannak. A cég az ország egyik legnagyobb szőrmeáruháza ez, melynek Newyorkban, Londonban, Párisban stb. helyeken vannak fő- és fiókjai.

עונם גענאמען איז עס דיא פלייס
אייעם יעדען יודען בעק-קאפעע צו ניטצען.

* **Románul sikeresen tanulhat magánúton is a David-féle nyelvyakorló könyvből.** Ára 80 lej, hozzá szótár 160. Az Uj Kelet könyvosztályában.

Van szerencsénk a m. t. közönség szíves figyelmét felhívni a

Központi szálló

ujonnan berendezett éttermé, télikert- és sörcsarnokára. Sirocco 1502

Elorendű román, magyar, francia konyha.
A sörcsarnokban kitiűő
zóna villásreggeli s frissen csapolt „Luther-Sör”.
Elvállalunk rendeléseket
nagyobb bankettek-, piknikék, menyezőkre
a legegyszerűbb menü-összeállításól a legizalésőbb kivitelben
Télikert rendelkezésre áll alkalmi társas ÖSSZEJÖVETELEKRE,
tea-délutánokra és táncmulatságokra. Esténként vacsora után
tánc. Minden héten
pénteken szegedi halászlé. Szombaton eredeti marosvásárhelyi flecken és vargabéles.
Kitiűő nagyenyedi borok. Utcai kivitelre előnyös ár. — Naponta PUSKÁS BELA jóhírű zenekara hangversenyeuz.
Kiváló tisztelettel SZILÁGYI GYULA és BELA.

KÖZGAZDASÁG

Még nem csendesedtek el az iparkamarai választások hullámai

Az elnökség kérdésében megkezdődtek a tárgyalások

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Két nappal ezelőtt zajlottak le a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarai választások, de a hullámok, amelyek a választásokkal kapcsolatosan vetődtek fel, még a szavazások megtartása előtt — még mindig nem csendesedtek el. Megállapítható, hogy a választások eredménye nagy általánosságban — talán azokat kivéve, akiket a kormány rövidlátó gazdaságpolitikája juttatott az igazgatótanácsba anélkül, hogy arra különösebb érdeket szereztek volna — nem elégitette ki a választók többségét. Ennek okát, talán elsősorban abban kell keresnünk, hogy a jelölések és választások során maguk a kisebbségek sem voltak egységesek, hanem behódoltak, különböző jelszavaknak úgy, hogy a végén már azt sem tudták, hogy tulajdonképpen ki is a saját jelöltjük és milyen állásfoglalás felelne meg legjobban érdekeiknek.

Az egyik reggeli laptársunk ma azt a hírt közölte, hogy a választások során tanúsított magatartás miatt a Kereskedő Tanács kebelében nagy elégedetlenségek vannak és hogy a vezetőség ellen akciót készítenek elő, amely a Tanács teljes átszervezését célozná. Ezek a hírek ebben a formában nem felelnek meg a valóságnak, vagy legalább is túlzottak, mert ilyen akció a Sfatul tagjai között jelenleg nincsen folyamatban. Tény, hogy egyesek Tuffly elnöknek a választásoknál való kisebbségben mara-

dását, mint a tagok bizalmatlansági megnyilatkozását akarják feltüntetni, de ha tekintetbe vesszük, hogy a Sfatulnak az élelmiszeresportnál három jelöltje volt, akik közül Tuffly kapta a legtöbb szavazatot, semmiesetre sem tekinthető kisebbségbenmaradása a tagok bizalmatlanságának.

Az új kamara megalakulásának ideje egyébként még nincsen meghatározva. A törvényszék elnöke a napokban terjeszti fel a választások eredményét a kormányhoz, amely a törvény értelmében tíz napon belül adja ki nyilatkozatát arról, hogy a választások eredményét helybenhagyja-e, vagy sem. Ha a kormány e meghatározott időn belül nem nyilatkozik, a törvényszéki elnök összehívja az igazgatótanács tagjait és lefolytatja az elnök és a két alelnök megválasztását. Az elnökség személyére vonatkozólag egyébként már megkezdődtek a tárgyalások és előreláthatólag a közeli napokban meg lesz az erre vonatkozó megegyezés.

Itt említjük meg, hogy a IX. ik kategóriánál, ahol tudvalevőleg Molnár Jakab és Blaga Romulus jelöltek egyformán 18—18 szavazatot kaptak, a törvényszéki elnök mai nyilatkozata szerint Molnár Jakab az Erdélyi Szépbánya Rt. vezérigazgatója lett megválasztva, mert az iparkamarai törvény végrehajtási utasításának 14. szakasza szerint egyenlő szavataránynál az idősebbik jelöltet kell megválasztottnak tekinteni.

A kereskedelmi miniszter ellenzi a gabonailletékek leszállítását. Bukaresti jelentések alapján mi is közöltük azokat a hivatalos helyről kiadott nyilatkozatokat, amelyek a gabonailletékek leszállításának szükségét hangsúlyozták. Ma Tancred Constantinescu kereskedelmi miniszter nyilatkozott az „Argus“-nak, melyben kijelentette, hogy nem igaz a lapoknak az a híre, hogy ő a kiviteli illetek leszállítása mellett van. Eppen ellenkezőleg az a véleménye, hogy amíg a belföldi szükséglet nincsen fedezve, a kiviteli illeteket nem szabad leszállítani, mert ez csak drágulást eredményezne. Az „Argus“ eddigi információját, ennek alapján, oda módosítja, hogy Alexandru Constantinescu földművelésügyi miniszter harcol a leszállítás érdekében. Egyébként a helyzet a mai legfőbb gazdasági tanácsa ülésén tisztázódni fog.

Újabb rendszabályok készültek Lengyelország ellen. Prágából jelentik: Az utóbbi napokban kereskedelmi és ipari körök azzal a kéréssel fordultak a kormányhoz, hogy Lengyelország ellen újabb represszáliákat fogantossin, mert Lengyelország is újabb nehézségeket támaszt csehszlovák áruk behozatalával szemben. Ezen követelések alapján a kormány elhatározta, hogy Varsóban újra intervénál. Az intervenció már meg is történt és a lengyel kormány újra ajánlatot tett kontingens engedélyezése ügyében.

Kamat alá esnek a hátralékos egyenes adók. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium rendeletet adott ki, amellyel elrendelte a pénzügyigazgatóságoknak, hogy az egyenes adók behajtását szorgalmazzák és hogy már az idei évre szóló egyenes adókövetések után is október elseje után 9 százalékos kamatot számítsanak fel.

Csehszlovákia oroszországi exportja. Prágából jelentik: Szovjetoroszország prágai kereskedelmi képviselője augusztus folyamán 28 millió korona értékű árut rendelt Csehszlovákiában. Ebből az összegből bőrré 9,4, textilárura 8,2, gépekre 6,1, cukorra 1,8, irónokra 0,7 millió csehszlovák jut.

A kormány véglegesen rendezni akarja a külföldi adósságokat. Bukarestből jelentik: A kormány ugylátszik teljes erővel fog neki a külföldi államokkal szemben fennálló adósságok rendezéséhez. Tegnap ebben az

Az őszi szezonra nagy választékban érkeztek

gyapju szövetek

ruhákra
kosztümökre
és
kabátokra

Biberet és Silskin

**Plüsch
Selgmeek
Vásznak
Függöngök**

**Szőnyegek és
Linoleumok**

**Gobelin, Brokat és
Mata e**

Butorszövetek

**Óriási választék és
jutányos árakban**

az

„Au Printemps“

nagyáruházba

(ezelőtt Missir)

Str. Memorandului

(v. Unió-u.) 11

**GIAVANNI
MESTER**

szencziós
és teljesen

új attrakcióival

lép fel ma és a következő estéken

**PALAIS
DE DANSE**

ragyogóan fényes helyiségben

Belépődíj nincs!

Kávéházi árak!

Sirocco 15/8

A lej: Zárta

pestén —
Kolozsvár
indult, délután
csökkenésének
és a devizák a
csereártek gazdá
Bécs 28 95—
pest 342—346,
39-95, Newyor
1005, Milánó 8

Zürich. Z.
208-25, Newyo
2450-00, Milan
pest 72 60, Be
250-00, Varsó

Bukarest.
—, London
8-46, Zürich
Budapest —

Bukarest.
márka 48 25,
sterling 990,
38-75, olasz
355, dollár 204
shilling 29-00,
6-00, belga fran

Kolozsvár

A vasárnapi
folyamán megold
nap, hogy Sa
várad—Kolozsvár
után Brassó spor
mértőzés nyélbe
sikerre vezettek
pata vasárnap é
méri össze erejét.

A kolozsvári
alaposan megtépá
igen fogja növelni
játékosai a Jom-k
nek részt e mérk
gatott jelölt bet
szerepelt nyilván
tében bárhogy is
összeállítani —
labdarúgósportján
összeállítását a je

A Haggib
senye. A Haggi
tóber 2., 3. és 4
lévő gyönyörű p
rendez a kolozsv
vételével. A vers

Férfi egyes
Női páros. Vegye
egyes ifjúsági. C
évig. Női egyes

A verseny el
kat, második és
egyesület érmeit

Nevezési díjak
ros versenyekben
a gyermekverseny
díjat tartoznak r
díj nélkül nem f
Nevezni szeptemb
Ernönl. (Banca

A Haggibbor
versenyzőit, hog
szombat este 6 ó
szíveskedjenek.

Hölgyeim

miatt, rendkívü

kalapszalón, Cl

ár

Átalakít és

TŐZSDE

Szeptember 23 án

A lej: Zürichben 250 00, Párisban 10 30, Budapestben —, Bécsben —

Kolozsvár. A piac üzletellenül és lanyhán indult, délután azonban a lej kisebbarányu értékcsökkenésének következtében a piac megszilárdult és a devizák a tegnapiánál magasabb árfolyamokon cseréltek gazdát.

Bécs 28 95—29 12, Prága 6 19—6 13, Budapest 342—346, Páris 9 85—9 95, Zürich 39 80—39 95, Newyork 204 50—206 00, London 1000—1005, Milánó 8 52—8 60.

Zürich. Zárlat: Berlin 123 30, Amsterdam 208 25, Newyork 518 25, London 2510 00, Páris 2450 00, Milánó 2112 00, Prága 1535 00, Budapest 72 60, Belgrád 920 00, Bukarest 250 00—250 00, Varsó 81 50, Bécs 72 95.

Bukarest. Devizák: Páris 9 80, Berlin —, London 1002, Newyork 205 00, Milánó 8 46, Zürich 39 80, Bécs 29 00, Prága 6 10, Budapest —

Bukarest. Valuták: Napoleon 780, német márka 48 25, leva 1 48, török lira 114, font sterling 990, francia frank 9 80, svájci frank 38 75, olasz lira 8 40, drachma 3 00, dinár 355, dollár 204 00, lengyel forint 34 00, osztrák shilling 29 00, magyar korona 23 00, cseh korona 6 00, belga frank —, holland forint —

SPORT

Kolozsvár reprezentatívmanjei Brassóban

A vasárnapi program kérdése a tegnap délután folyamán megoldást nyert. Megirtuk ugyanis tegnap, hogy Savu szövetségi kapitány a Nagyvárad—Kolozsvár mérkőzés tervének meghiusulása után Brassó sportvezetőivel kezdett egy válogatott mérkőzés nyelbentése tárgyában. A tárgyalások sikerre vezettek és így Kolozsvár válogatott csapata vasárnap délután Brassó reprezentatívjeivel mérí össze erejét.

A kolozsvári futballsportnak az utóbbi időben alaposan megtépázott hírnevét, előreláthatólag nem igen fogja növelni ez a találkozás. A Haggibbor játékosai a Jom-kippur előestéje miatt nem vehetnek részt a mérkőzésen, több számbajöhető válogatott jelölt beteg, — néhány pedig még nem szerepelt nyilvános mérkőzésen és ennek következtében bárhogy is fogja azt a szövetségi kapitány összeállítani — nem fogja visszaadni Kolozsvár labdarugósportjának igazi erejét. A kolozsvári csapat összeállítását a jelen pillanatban még homály fedi.

A Haggibbor szezonjáró tenniszversenye. A Haggibbor agilis tenniszszakosztálya október 2., 3. és 4. ikén a KKE-nek a Calea Victoriein lévő gyönyörű pályáin klubközi tenniszversenyt rendez a kolozsvári egyesület versenyzőinek részvételével. A verseny programja a következő:

Férfi egyes handicap. Női egyes. Férfi páros. Női páros. Vegyes páros. Férfi egyes ifjúsági. Női egyes ifjúsági. Gyermekverseny. Férfi egyes 14 évig. Női egyes 14 évig.

A verseny első helyezettei értékes tiszteletdíjakat, második és harmadik helyezettei pedig az egyesület érmeit nyerik el.

Nevezési díjak: Egyes versenyekben 100, páros versenyekben 150 lej. Ifjúsági számokban 60, a gyermekverseny résztvevői pedig 50 lej nevezési díjat tartoznak nevezésükhöz mellékelni. Nevezési díj nélkül nem fogad el nevezéseket a szakosztály. Nevezni szeptember 30. este 6 óráig lehet Fenichel Ernőnél. (Banca Chrissoveloni.)

A Haggibbor tenniszszakosztály ezúton kéri versenyzőit, hogy fontos megbeszélés tárgyában szombat este 6 órakor a sétatéri pályán megjelenni sziveskedjenek.

Hölgyeim! A legújabb bársony- és fűtőkalapok, előrehajlatú idény miatt, rendkívül leszállított árban kaphatók az

"IDEAL"

kalapszalonn, Cluj, Reg. Ferdinand 8. (Gólyaráruházzal szemben).

Átalakít és formál 48 óra alatt.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Grosavescu és Marcus Riita a Bohéméletben. Puccini leghervadhatatlanabb szépségű operáját, a „Bohémélet“-et elevenítette fel tegnap a kolozsvári Magyar Színház. Az előadás fényét Grosavescu és Marcus Riita vendégjátéka emelte. Nyugodtan mondhatjuk: ilyen minden tekintetben precíz, hangulatos, tökéletes operaelőadást a Magyar Színházban évek óta nem láttunk, illetve nem hallottunk. Grosavescu pompás lírai tenorja legrejtettebb szépségeiben bontakozott ki, hol elragadtatva, hol megremegetve a legbensőbb érzéseket. Mellette Marcus Riita excellált. Finom, erőteljes, iskolázott, különös fényű hangja minden részletben pompásan érvényesült. Virág Lajos egyre tökétesebb énekessé fejlődik. Még Grosavescu jelenléte sem tudta degradálni hangjának értékes zengését és kiváló énektudását. Réthely, Pfeiffer szintén igen jók voltak. A kitünő együttesből egyedül Szabó Ica vált ki, — még pedig abszolút odanemvalóságával. Hangja igen gyöngye, kezdetleges iskolázottsága, még nem való szimpadra.

Adler Nándor hangversenye. A kolozsvári közönség előtt már számos nagyszerű hangversenye révén ismeretes Adler Nándor, ez a nagytehetségű, fiatal hegedűművész. Fiatalembernél szokatlanul fejlett kongenialitás, szorosan a témához simuló technikai készség jellemzi művészetét, mely már is lehiggadtnak látszik, jóllehet korántsem ért el még fejlődésének magaslatára. A fiatal hegedűművész külföldre való távozása előtt még egy hangversenyt ad Kolozsvár közönségének. Válogatott műsoru hangversenyét október hatodikán, az Unitárius Kollégium disztermében (Calea Victoriei (Kossuth-u.) 12 alatt) tartja meg. A hangverseny sikerét külön biztosítja K. Molnár Irma művésznő fellépése, aki zongorán fogja kísérni a kiváló művészt. Jegyek a hangversenyre előre válthatók az Adler üzletben, Szentegyház-u. 5.

Hevesi Piroska és Flor Breviman csellóművész közös koncertje. Kolozsvár zeneértő közönsége október 2. án, pénteken egy igen kiváló csellóművészt fog megismerni: Flor Breviman urat, aki már Párisban, Jasiban, Bukarestben nagyszerű hangversenyeket rendezett Enescuval, Weingartnerrel és Nedballal együtt. Október 2-iki hangversenyének érdekességét fokozni fogja az a körülmény, hogy koncertjével egyidejűleg Hevesi Piroska is közreműködik, kamarazene és szólószámokkal. A hangverseny a román operában lesz megtartva. A hangverseny iránt máris nagy érdeklődés nyilvánul meg. Jegyek kaphatók Lepagenál és a Román Opera pénztáránál.

A színházi iroda közleményei

Délutáni előadások. Még két délutáni előadás lesz a héten a magyar színházban. Szombaton 4 órakor olcsó helyarárk 1 a legfinomabb s legmulatekosabb operettujdonság, a Feleségem babája kerül színpadra Karácsonyi Ilivel, Neményi Lilivel, Toppa Bóllával, Ihsz aladárrel, Leóvyvel. Vasárnap 6 órakor pedig a legkedvesebb magyar vígjáték-ujdonság, a Nagyságos asszonyt már láttam valahol-nak lesz a harmadik előadása.

Magyar Színház heti műsora

Csütörtök: Tosca (Grosavescu bucsufellépése. Fel-emelt helyárak, A bókát, sorozat 33. Előadás kezdetén az ajtókat beárjuk.
Péntek: Csárdáskirálynő. (Király Ernő vendégjátékával, Karácsonyi Li és Neményi Lilivel. Premi r-bérlet 5 sz. Sorozat's ám 34.)

Heti műsor a Szinkör-mozgóban

Csak délutáni előadások, 3 és 5 órai kezdettel.
Hétköznapokon d. u. két előadás 3 és 5 órai kezdettel. Az igazgatóság a beövetkezett iskolai szponzorra való tekintettel tanulóik és gyermekek részére beiktatott 5 (II. hely) és 10 (I. hely) lejes jegyeket.

Mozgók műsora.

Select-mozgó. Csütörtök, szeptember 24. A csapodár herceg. Monumentális, érdekes 8 szereplő dráma, 10 felvonásban. Főszerepben a legnagyobb francia művészek: Jacques Catelais, Nathalie Kovanko és Nicolas Coline.

Urania-mozgó. Csütörtök, szept. 24. János bácsi örökösai. Vígjáték 6 felv. Főszerepben az e. b. m. j. m. August.

Apollo-mozgó. Csütörtök, szept. 24. Maciste az 51 sz. fogoly. Kalandor dráma 6 felvonásban. Főszerepben Maciste.

Az Őszi
divat-
ujdonságok

raktárra
érkeztek a

GÓLYA
szőnyegekben

Szőnyegek, butorszövetek, női- és férfi-divatszövetek, brocatok nagy választékban.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyesrét költségnél egy szöveg, vastagabb betűvel 6 lej. Legkevesebb apróhirdetés 30 lej, álláskeresőknek 30% kedvezmény. Apróhirdetéseket díja előre fizetendő.

Gyermeket szoptatásra elvállalok. Frank Róza Széchenyi-tér 6.

Két szolid fiatalember lakást kaphat Honvéd-u 70

Okleveles gépész és szeszifőző több évi gyakorlatl állást keres. Cim Kimpion Iános szeszgyárvezető Suleimég 99.6

2 csiszolót, akik rész csiszolásban önállóan dolgoznak, azonnali belépésre keres Kálmán Leopold fém- és rézöntőde Satu-mare. 9925

Fiatalember ki ért líkőrök gyártásában, bo- ok kezeléséhez, irodai munkálatokhoz, állást keres „Szorgalmas” jeligére a kiadóba. 9924

Keresek azonnala 35-50 éves németajku, románul perfektl tudó zlidó- nőt 5-7 éves gyerme- keim mellé, ki a házveze- tési tennőket is vállalja. Sándor Mór Trg-Mures. 9922

Szakácsné ki kóser házvezetéshez ért és jól főz azonnali felvétetik. Elián. Calea Regela Fer- dinand 33 9923

Paraszt-, rőfős- és sző- vőfonalban jártas jó el- adó segéd felvétetik, Cluj Gottlieb M. Viteazul 34. Ugyanott egyes tanuló fizetéssel felvétetik. 9914

Ügyes, fiatal, nőtlen rőfőskereskedő-segéd ke- restetik. Szombat és ün- nepnap zárva Cim Jako- bovits Testvérek Miercurea Niraj (Nyárádszereda) jud. Mures-Turda 9917

HUNWALD

Cluj, Str. Vlahuța (volt Bolyai-u.) 3. Telefon 147

Üvegecsiszolda és tükör- gyár. Táblatüveg raktár és üvegezési vállalat. Hibás tükörök újrafon- csorozása 1007

Nyomdák! Könyv- kötések! Füződrót minden számban és mennyiségben száll- lit gyári áron a Tip. **Fraternitas** Cluj, Str. Baron L. Pop 10. Ajánlattal szívesen szolgálunk. Nagyobb tételnél vidékre is utazunk.

Dr. COSMUTZA szanatóriuma
Cluj-Kolozsvár, Follegvár.
Klimatikus gyógyhely légzőszervi betegek számára. Diétás szanato- rium cukorbeteg, vesebajosok, köszvényesek részére. Viznyó- inléssel, alacsony hőmérséklettel, Naponta hétszer évezés, állandó orvosi felügyelet. Napi ellátás 850 lej. Orthodox konyha.

Motorok. Diesel, szivógáz, benzín és nyasolajmotorok minden nagyságban, használt, de gyárilag javított állapotban, azonnali szállíthatók. — Friedrich Testvérek gépgyára, Timisoara.

Komplett villanyerőre be- rendezet faaprító te ép eladó. Cluj, Vajda ut 6. 9839

Fia' al női fodrász vagy női ondoláló bubi-frizurá- ban specialista önálló mun- kára Lipovára (Banat) azonnali felvé etik. Jelept kezni lehet Schwarz Ar- minnál Lipován Str. Peg. Ferdinand I. 18 9913

Keresek német román- ajku nevelőnt, ki előké- szítené 3 gyermekemet elemi iskolai vizsgára. Ajánlatok Rossmann Béla Sangeorgiu padureni. 9912

kerestetik elemi iskolánk részére. Eddigi működést és fizetési igényeket tar- talmazó ajánlat Fényes Lipó, Ludosul de Mures címre 9908

Masfélèves kislányt gon- dozásba adnék, rendes polgári családba. Ajánla- tokat „Jó elkü” jeligére a kiadóba kérek.

Brassói nagy iparvál- lalat keres románul tudó, magyar, német gyors- és gépirónót. Csak az utóbbi két nyelvet perfect bíró ajánlatát kérjük, eddigi működés, referencia és fizetési igény megjelölé- sével, Brasov, Casuta pos- tala 25 alá, vagy a kiadó- hivatalba „ügyes” jeligére küldeni. 9915

Figyelmeztetés! Van szerencsem a n. é. vásárlóközönség figyel- mét felhívni, hogy

kor, az Engesztelőnap előnap- ján a vasárnapi munka- szünet miatt az üzlet zárva lesz, tehát min- denki saját érdekében cselekszik, ha szük- ségletét már **ma vagy holnap** szerzi be a

SAFRUTH zsidó könyvkereskedé- sében Piata Mihai Vi- teazul (v. Széchenyi-tér 39 sz.), hol selyem és gyapju טליתות, ima- könyvek, fehér selyem sapkák, mécsesek és יי פניר gyertyák legol- csóbban szerezhetők be.

Olcso és jó **harisnyát** csakis az **ELYSEÉ** áruházban vásárolhat Calea Reg. Ferdinand (Wesselényi-u.) 22.

Pályázat
A turdai aut. orth. izr. hitközség pályázatot bir- det egy 3 elisrert oth. rat bi által elismert שריב בעל תפילה aki kiváló בעל קורא és román állampol. ár.

Javasdalm zás: fizetés meg egyezés szerint, fátés, világítás, lakás, fel sechita és a szokásos mellék- jövedelmek.

Pályáza'i határidő okt. 15.
Próbára csak a meghívottak bocsáttatnak s u'i- költségek csak a megválasz otrak lesznek meg- térítve.

Turda, 1925. szapt. 10.
A turdai aut. orth. izr. hitk. Előljárósága.

Prima יום כפור gyertya SPÉTERNÉL
Piata Mihai Viteazul 12.

Autóvezetőnek bá' kit előismeretesen kitanított. Elméleti és prakt. okleveles gépészmérnök vezetése mellett. Mű- hely és vezetési gyakorlati órák kedvező fi- zetési feltétellel. **Telefon 10-42.**

„Express”
auto garage, bérauto vállalat és javító műhely **Str. Londrei (Hosszu) 26. Cluj**

Feltűnő olcsó árak!
Gyukits, Halban, Pichler, valamint fekete velour-

kalapokban
a legnagyobb választék **WEISS SIEGFRIED**
kalap- és uridivat üzleté- ben, Cluj, Calea Reg. Ferdinand 10 sz.

Aranyér
„Anusol” Gecedecke
Aranyér ellen több mint 25 éve a legjobban elis- mert szer. Egyszeru alkalmazás, biztos siker. — Minden fájdalommal azonnal megszűnlet és meg- gyógyítja a gyulad, sebes és vérző helyeket. — Tartalmas alkairészektl mentes. Reggel és este egy kupocská lesz a végbélbe bevezelve. Minden palikában és drogériában kapható. **BUKÁREST** RAKTÁR **F.H. MEES** CALEA-GRIVITEI 61

Régi üzlethelyiségünket lebontották!

kényszerülve voltunk a **szomszéd kis helyiségbe** beszorulni, ahol hely- szüke miatt és hogy óriási árukészletünket eladhassuk, szolid, szabott árainkat nagyon mélyen leszállítottuk!

Heller, Weisz & Molnár
divatáruháza, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand No 6.

RUHÁZATI CIKKEK
RÉSZLETFIZETÉSRE
Lázár Réger
nagyáruházában Cluj,
Piata M. Viteazul (Széchenyi-tér) 34.

Állandóan nagy raktár:
Férfi és női szövetek, bársony, plüszök, kelengye-vásznak, mos'árak, pap- lanok és mindenemű divat- különlegességek stb. stb.

Meghívásra házhoz megyünk mintakollekcióval.

Ma szővész kiviteles fa-, vas- vagy réz- butort, zongorát
akár venni, ne Marosvásárhelyre és technise sejnélia az utat **SZEKELY ÉS RÉTI**
KÖZÉLVÉRSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butortermel, asztalosok furnirrázkészítéiket legolcsóbban itt szerezhetik be

Raglanok
öltönyök,
gyerek-kosztümök
Neumann M.
férfi- és fiuruha-áruháza
Cluj, Piata Unirii (Főtér) 14

Zsák Mindennemű célokra legelőnyösebben beszerezhető
Ponyva **Albala Izsó**
Timisoara
Piata Traian No 10

Nyomd meg a gombot,
Fogmosáshoz használj Farmodontot.

Szerkesztőség hivatal és ny
Cluj-Kolozsvár, S. Pop. (Brassai)
Telefon: Szerk és kiadóhivatal 26. N. Sz. —
Kéziratok kizárólag szerkesztőségbe kerüljenek. Kéziratok visszaküldésére nem vállalunk felelősséget.
1925 szeptemb
A b
SC
D
gáriá
érde
politi
Két hét elő- szavazott a kor- kraticusok zsg sorban állott a Malinoff agrárk bizalmatlansági pártja egyöntet a kormány meg- genfi delegáció észre lehetett sincs teljesen lehet állapítani, vannak számlál- zott a politikáb történt meg első zódését nyilán amelyet a kato Cankov elutasás értelműséggel m ségességére. Ez amely a király nyilán is dokur
A többség, a a véleményen v konstrukciója te hogy az ország várt fordulatot is szeretnének és hogy ha nem is annyit minden binet nyugodtan kormányt nem t mélyi kérdések, dig nagy szerep nősen szembeszö az Internacional vesz részt koalí- formán egy val- hetne létre. De amely a legkülö dik össze, egy r ségesebb, összef
Ezzel szemb goztatják, hogy hogy a többség. Ok koalíciós ka megállapítható, eleddig nem jö Az „entente de nek tartják, an- idő kérdésének. kal élesebb han 16. után és a k got tulajdonitan
Akárhogyan tagadhatatlan, összeállításában exponáltak, így den valószínűsé telenek lesznek mánynak, amel Az országban kormány elves de a külföld radalmi korm politikusokat a politikusokat, a rantálnak kor Októberben a fog eldőlni, m követni és m sokra. Egyelőr hajlandóságot, király beszéde
A kommun